

Ajuntament de Castellar del Vallès

Imatge dels anys 50 amb Lola Argemí, masovera del Castell, i la seva filla, M. Dolors Cos, collint pèsols al camp situat a l'extrem del castell.
Imatge dels anys 50 amb Lola Argemí, masovera del Castell, i la seva filla, M.

Dolors Cos, collint pèsols al camp situat entre aquest edifici i la capella de Santa Bàrbara. (Família Cos-Argemí)

Dones de terra, dones de pagesia

Quan es fa referència a les dones al món de pagès no es pot parlar d'un grup homogeni. No són el mateix les dones de les famílies de pagès que tenien masos i terres en propietat que les dones de les famílies que feien de masoveres.

En el primer cas, les famílies, a nivell local, van esdevenir poderoses al llarg del temps i, d'alguna manera, actuaven com a famílies nobles, per més que no ho eren; famílies com els Mir, els Boadella, els Pèlags o els Carner actuaven com a "senyors" del territori. I les seves dones, tal com passa amb la noblesa, apareixen a la documentació, de manera molt freqüent, com a esposes, filles, mares, pubilles, etc.

L'existència en dret jurídic de la figura de l'hereu i, en la seva forma femenina, la pubilla, va fer que fins i tot aquestes pubilles, en certs capítols matrimonials, imposessin el seu cognom per davant del dels seus marits. Aquest va ser el cas d'Agnès de Pèlags o de Blanca de Boadella al segle XIV, que va imposar el seu cognom al davant del del seu marit. També va passar el cognom al seu marit, al seu fill i al seu nét Esperança Canyelles, al segle XVII. En alguns casos es troben dues generacions de pubilles: Joana Oliver Boadella, al segle XV, casada amb l'hereu del mas Estaford, Joan Pla i Estaford, va imposar el cognom a la filla dels dos, Eulàlia Oliver Pla, que també va ser pubilla i va imposar el cognom al seu fill i hereu, Joan Oliver, vers el 1520. En aquestes ocasions les famílies de les dones tenien una posició econòmica més important i, essent pubilles, passaven el cognom de la família. Però aquestes famílies, en moltes ocasions, vivien de les rendes que els masovers i els rendistes produïen a les seves terres.

Pel que fa a les famílies que feien de masoveres, la situació era diferent. Al llarg del segle XX hi va haver una gran presència femenina en diversos masos de Castellar: al Castell de Castellar, a Can Carner, a Can Casamada o a Can Riera els seus descendents eren majoritàriament noies. Per a la dona, des de l'antiguitat, la feina al camp ha estat sempre la mateixa. I és que les parelles de masovers tenien certa repartició sexual del treball: els homes, en general, s'ocupaven del bestiar gros i dels camps, mentre que elles s'encarregaven dels horts i del bestiar petit (l'aviram), i de les tasques reproductives (la casa). També s'ocupaven de la venda dels productes del mas i, en moltes ocasions, de la gestió econòmica.

En relació a les feines de cura, quedaven en moltes ocasions en mans de les àvies o de les filles, i eren reduïdes al màxim. Una de les entrevistades recorda com la deixaven en una portadora per poder-la tenir ben controlada quan començava a moure's.

La vida en aquests masos era dura, i la feina era inacabable. Al matí, la jornada començava en sortir el sol; als llocs on hi havia vaques, a les 7 ja eren munyides. I el treball no s'aturava fins que es ponía el sol, quan els homes s'arplegaven a l'escó o en una cadira al voltant del foc. Però les dones no paraven: "no teníem temps, les dones". Al final de la jornada i il·luminades a vegades per un quinqué o un llum d'oli havien de fer tasques com sargir o apedaçar la roba, que a pagès es feia malbé molt sovint. Curiosament, segons diversos testimonis recollits, la gestió econòmica sovint corria a càrrec de les dones, que també s'encarregaven sempre de la venda i de la compra del que era necessari per passar la setmana. Però, en molts casos, la caixa era comuna: una mateixa caixa per a tota la família.

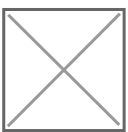
L'accés a l'educació era complicat, especialment per a les filles més grans. "Al camp, tota ajuda és bona, i encara que un infant només aplegui 10 olives, ja són 10 olives de menys". Totes elles s'incorporaven ràpidament a fer diverses tasques, que per edat tenien capacitat de fer: netejar les gàbies dels conills, pasturar les cabres, vendre la llet, fer la bugada o tenir cura dels petits i les petites. Amb el temps, centres educatius privats com l'Escola Alguer o l'Escola Nocturna van ser clau per donar certa formació a aquelles noies que tenien disponibles els vespres per poder estudiar i aprendre costura.

Quan arribava el moment, moltes d'elles entraven a la fàbrica. En èpoques de torns es llevaven a les 4 de la matinada per ser al teler o a la metxera a l'hora. I, un cop acabava la seva jornada laboral, arribaven al mas per seguir amb les feines que hi havia per fer. Perquè la feina era constant i les festes no existien, i fins i tot sortir a ballar o al cinema es feia a costa d'hores de son, o s'havia d'interrompre per anar a munyir.

La distància també feia un pèl més complex l'accés a la sanitat. O bé elles es desplaçaven al poble o bé el metge es desplaçava al mas. Els parts sovint tenien lloc a casa fins a mitjans del segle XX.

A pagès, la llibertat era més gran, però, alhora, les obligacions eren més importants i comprometien tot el nucli familiar. De tota manera, les noies seguien anant amb faldilles fins i tot per treballar o anar en bicicleta, encara que aquestes s'envolessin i ensenyessin la roba interior. Les noies no portaven pantalons. Tampoc ensenyaven les espatlles, perquè des de temps d'Eva, a les dones se les ha fet responsables del comportament dels homes. I d'aquí que aquestes noies eren constantment advertides i allixonades sobre els perills del camí, com al conte de la Capuxeta. I limitades en els seus moviments i hores de tornada, per por "al llop". A més, a distància amb el nucli urbà provocava un cert aïllament i llunyania amb les relacions socials i la diversió.

No es pot deixar d'esmentar que als masos, en especial a l'hivern, quan no hi havia tanta feina, anaven grups de bosqueters que tallaven arbres i feien llenya o carbó. Alguns d'aquests grups portaven alguna dona amb ells, que tenia com a encàrrec la intendència dels homes.

Masovers de Can Carner (Família Blancafórt)

Ajuntament de Castellar del Vallès · Passeig Tolrà, 1 | 08211 Castellar del Vallès |
Tel. 93 714 40 40